

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnalle

Asia: O 5/2019 vp Tulevaisuusvaliokunnan selvityshankkeet 2019–2023

Viite: Asiantuntijalausuntopyyntö 26.2.2020

Lausuja: Erityisasiantuntija Anna-Mari Rosenlöf, Turun ammattikorkeakoulu,
Taikusydän – taiteen, kulttuurin ja hyvinvoinnin valtakunnallinen yhteyspiste

Aihe: **WHO:n tutkimusraportti taiteen ja kulttuurin vaikutuksista hyvinvointiin**

Maailman terveysjärjestö WHO:n marraskuussa 2019 julkaistun raportin mukaan taide voi tarjota innovatiivisia ratkaisuja monimutkaisiin terveyshaasteisiin. *What is the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review* -raportin mukaan **taidetoimintaan osallistuminen sekä taiteen kokijana että tekijänä voi ehkäistä lukuisia psyykkisiä ja fyysisiä sairauksia sekä hoitaa ja auttaa selviytymään useiden akuuttien ja kroonisten sairauksien kanssa**. Taide voi tarjota ratkaisuja erityisesti sellaisiin monimutkaisiin terveyshaasteisiin, joihin lääketiede ei yksin tarjoa tehokkaita ratkaisuja.

WHO Euroopan aluetoimiston julkaisema raportti kattaa yli 3500 tutkimusta. Se on laajin tähän mennessä tehty kartoitus taiteen ja kulttuurin terveysvaikutuksista. Raportin myötä on viimeistään kiistattomasti selvää, että taiteen ja kulttuurin terveysvaikutuksista on vahvaa tutkimusnäyttöä.

Raportti antaa vahvan mandaatin poliittisten päätösten tekemiseksi, jotta tutkimuksiin perustuvia malleja voidaan edistää väestötasolla. Raportti sisältää myös useita tapaustutkimuksia sellaisista taideinterventioista, joita on otettu käyttöön useissa maissa.

Health2020 ja Agenda 2030

Raportti on osa WHO:n *Cultural Contexts of Health* -työtä. WHO on julkaissut raportin yhteydessä poikkisektorista työtä käsittelevän lyhyen katsauksen *Intersectoral action: the arts, health and well-being*, joka liittyy taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutukset osaksi laajempaa Health2020 Euroopan alueen terveyspolitiikan linjausta ja YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030:a.

Katsaus kehottaa lisäämään taide- sekä sosiaali- ja terveyssektorin yhteistyötä Health 2020 -linjauksen päämääriin pääsemiseksi. Taide- ja sote-sektorin yhteistyöllä voidaan tarjota kokonaisvaltaista, potilaslähtöistä hyvinvointia ja terveydenhuoltoa. Katsaus suosittaa taiteen ja kulttuurin ammattilaisia ja organisaatiota asettamaan edustajansa terveydenhuollon komiteoihin ja yhteistyöryhmiin. Katsaus suosittaa varmistamaan, että taiteen alan organisaatioilla ja taiteilijoilla on toimintaedellytykset ja koulutusta sektorien välisestä yhteistyöstä syntyvien, eri väestöryhmille suunnattujen interventioiden toteuttamiseen.

Raportin suositukset WHO:n Euroopan alueen jäsenmaille

Raportin suositukset on jaoteltu kolmeen osaan:

- 1) Ensimmäinen suosituskokonaisuus liittyy kasvavan evidenssipohjan tunnustamiseen. **Siltä osin, kun vahvaa näyttöä on, jäsenmaita kehoitetaan tukemaan taideinterventioiden implementaatiota eli käyttöönottoa; esimerkiksi mielenterveyttä tukevien yhteisöllisten taideohjelmien järjestämistä, taiteen tarjoamista muistihäiriöistä kärsiville henkilöille sekä musiikin käyttöä sairaaloissa ennen leikkausta.**

Raportti kehottaa WHO Euroopan jäsenmaita **jakamaan keskenään tietoa hyvistä käytännöistä ja toimintamalleista sekä panostamaan alan tutkimukseen.** Etenkin tulisi tukea tutkimusta, joka keskittyy terveystalouden kannalta merkityksellisiin alueisiin, kuten tutkimusta, jossa tutkitaan taideinterventioiden käytön laajentumista suuremmalle väestölle tai uusien interventioiden toteutettavuutta ja soveltuvuutta.

- 2) Raportin toinen suosituskokonaisuus kannustaa jäsenmaita tunnustamaan taiteisiin osallistumisen lisäarvon ja merkityksen terveydelle ja hyvinvoinnille.

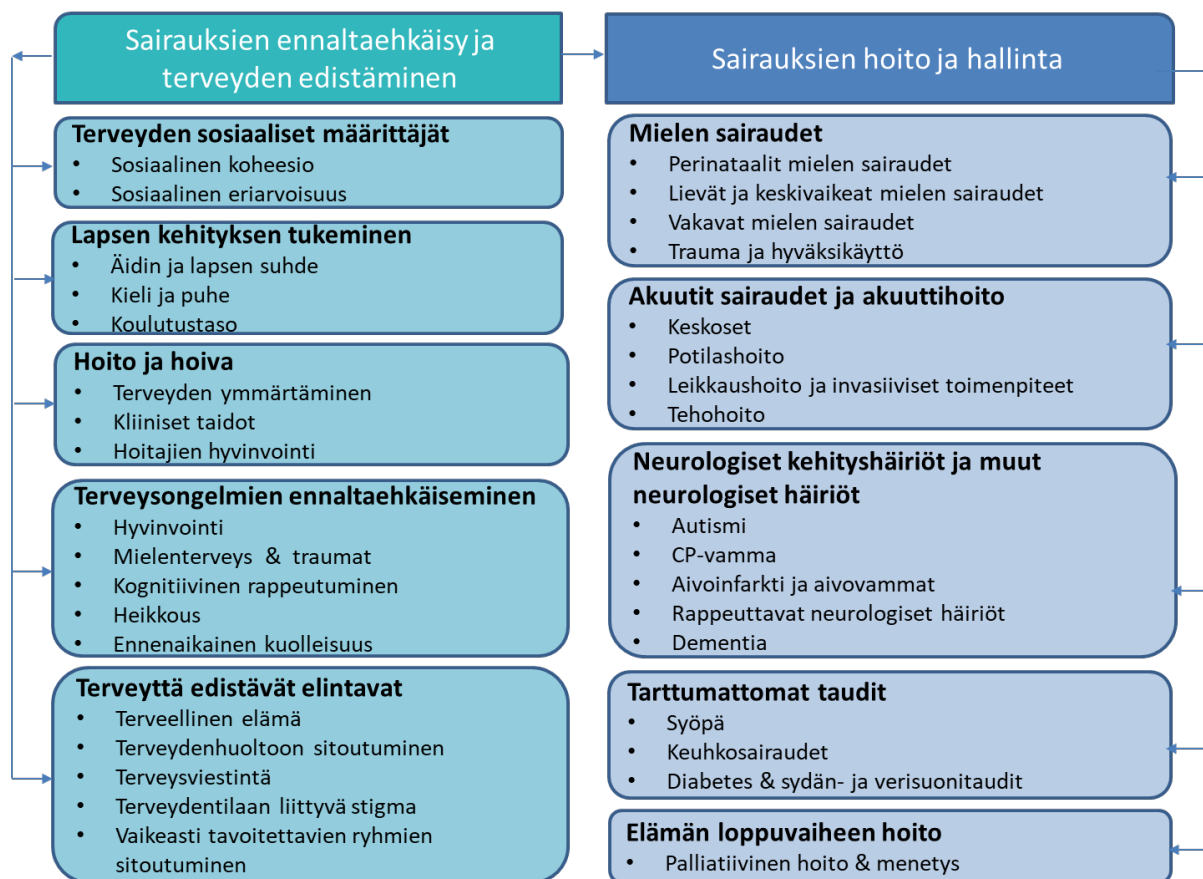
Jäsenmaita kehoitetaan **aktiivisesti lisäämään tietoisuutta taideosallistumisen hyödyistä sekä varmistamaan taide- ja kulttuuripalveluiden saatavuus ja saavutettavuus kaikille väestö- ja ikäryhmille, vähemmistöryhmät erityisesti huomioiden.**

Taide- ja kulttuuriorganisaatioita rohkaistaan sisällyttämään terveys- ja hyvinvointinäkökulmia osaksi työtään, myös strategisella tasolla.

- 3) Kolmas suosituskokonaisuus koskee kulttuurihyvinvointialan sektorirajat ylittävää luonnetta. **Raportti suositaa vahvistamaan kulttuuri-, sosiaali- ja terveysalojen yhteistyörakenteita ja -mekanismeja, esimerkiksi perustamalla ohjelmia, joita rahoitetaan poikkisektorisesti.**

Osana poikkisektorista työtä raportti suosittaa ottamaan käyttöön ja vahvistamaan sote-sektorin lähetekäytäntöjä taideohjelmiin osallistumiseen. Suomessa tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi kulttuuriresepti- tai kulttuurilähetekäytännön kehittämistä ja käyttöönottoa osana sosiaalista reseptiä.

Raportin viimeinen, koulutusta koskeva suositus, esittää **taiteiden ja humanististen tieteiden sisällyttämistä terveydenhuollon ammattilaisten koulutukseen sekä työhyvinvoinnin että kliinisten ja vuorovaikutustaitojen parantamiseksi.**

Kuva 1. Teemallinen jaottelu taiteen ja kulttuurin vaikutuksista sairauksien ennaltaehkäisyyn ja terveyden edistämiseen sekä sairauksien hoitamiseen ja niiden hallintaan. (Kuva: Fancourt & Finn, 2019, suomennos Rosenlöf, A-M)

Kutsuttuna asiantuntijana lausun seuraavaa:

Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutukset tulee huomioida osana hyvinvointitalousajattelua sekä hyvinvointia ja terveyttä edistävää toimintaa kaikilla päätöksenteon tasoilla. Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutukset tulee ottaa osaksi kokonaisvaltaista hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, eri alojen koulutusta sekä hyvää hoitoa ja hoivaa niin sisällöllisen kuin rakenteellisen kehittämisen osalta. Suomessa tulee ottaa käyttöön kulttuuriresepti- tai kulttuurilähetekäytännöt osana tulevaisuuden sote-keskuksien kehittämistä ja käyttöönottoa.

Suomessa on tehty 2010-luvun ajan poikkihallinnollista kehittämistyötä taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutusten edistämiseksi. Tämä työ on herättänyt myös suurta kansainvälistä kiinnostusta. Nyt on aika siirtyä viime vuosina tehtyjen suositusten ja hyväksi havaittujen kokeilujen vakiinnuttamiseen sekä levittämiseen laajemmille väestöryhmille. Näin voidaan saavuttaa sekä taloudellisesti että sosiaalisesti kestävää hyvinvointia.

Kulttuuri-, sosiaali- ja terveysalojen yhteistyörakenteita tulee edelleen vahvistaa ja toimintaa tulee rahoittaa poikkisektorisesti. Taide ja kulttuuri tulee nähdä hyvinvointi-investointina, joka maksaa itsensä takaisin esimerkiksi mielenterveyteen liittyvien kustannusten vähentymisellä pitkällä aikavälillä.

Lähteet:

Fancourt, D. & Finn, S. (2019). What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe (Health Evidence Network (HEN) synthesis report 67).

<http://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/what-is-the-evidence-on-the-role-of-the-arts-in-improving-health-and-well-being-a-scoping-review-2019>

WHO Regional Office for Europe (2019). Intersectoral action: the arts, health and well-being. Governance for health sector briefs: Multi- and Intersectoral action for better health and well-being.

http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0015/413016/Intersectoral-action-between-the-arts-and-health-v2.pdf?ua=1

Taikusydän-yhteyspiste (2019). Maailman terveysjärjestö WHO:n raportti taiteen ja kulttuurin terveysvaikutuksista.

<https://taikusydan.turkuamk.fi/yleinen/maailman-terveysjarjesto-whon-raportti-taiteen-ja-kulttuurin-terveysvaikutuksista/>

Health 2020: the European policy for health and well-being

<http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-policy/health-2020-the-european-policy-for-health-and-well-being>

Taikusydän-yhteyspiste on toiminut projektimuotoisesti vuodesta 2015 lähtien.

Se perustettiin tukemaan Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia -

toimenpideohjelman (2010-2015) loppuraportin toimenpiteiden toteutumista sekä toimimaan raportin suosittamana "Taiku-kotipesänä". Toimintaa hallinnoi

Turun AMK, ja sitä ovat rahoittaneet Taiteen edistämiskeskus, Turun kaupunki,

Turun yliopisto, Tampereen yliopisto ja Tampereen kaupunki.

Taikusydän on taiteen ja hyvinvoinnin yhteyksien kehittämisen ja viestinnän valtakunnallinen yhteyspiste ja yhteistyöverkosto. Yhteyspiste toimii aktiivisena kulttuurihyvinvointialan asiantuntijaorganisaationa, tiedottajana, yhteistyön rakentajana ja kehittämiskumppanina. Sen tavoitteena on kehittää ja levittää ratkaisuja sekä hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja, joilla taiteen, kulttuurin, kasvatusta, sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten yhteistyö vakiintuu pysyväksi osaksi hyvinvointia edistäviä palveluita ja toimintaa.

Yhteyspisteellä on 14 alueellista verkostoa, jotka tavoittavat yli 200 organisaatiota kattaen 16 maakuntaa. Yhteyspisteen tutkijaverkosto ja pohjoismaiset yhteydet tavoittavat noin 100 tutkijaa ja kymmeniä korkeakouluja sekä tutkimuslaitoksia. Lisätietoa: <https://taikusydan.turkuamk.fi/>

Taiteen edistämiskeskus
Centret för konstfrämjande
Arts Promotion Centre Finland

